

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 153 (1403) • Субота, 17 серпня 1996 року • Ціна договірна

Три блоки проти радіації

У комітетах Верховної Ради

Проект Закону про ратифікацію Угоди між Україною та Міжнародним агентством з атомної енергії щодо застосування гарантій у зв'язку з Договором про нерозповсюдження ядерної зброї подстав на розгляд сесії Комітет з питань ядерної політики та ядерної безпеки. Підписання такої угоди з МАГАТЕ важливе вже тому, що у ході ділових контактів з різними іноземними фірмами у галузі використання атомної енергії потрібні гарантії щодо нерозповсюдження ядерної зброї. Тоді підешеться вирішення багатьох питань,

пов'язаних з поставками матеріалів, обладнання, безпечною роботою атомних станцій.

Верховна Рада має розглянути проект закону про радіаційний захист людини та ще три «атомних» проекти. Один з цього блоку — про внесення змін і доповнень до Закону «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» у зв'язку з приєднанням України до Віденської конвенції (1963 рік). Другий — щодо змін і доповнень до законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку». Третій пов'язаний також з прийняттям цього ж закону і має врегулювати механізм оплати праці інспекторів з радіаційної безпеки.

А підприємства — збиткові...

Учора Прем'єр-міністр України Павло Лазаренко відвідав Кривий Ріп. Тут на руднику Інгулецького гірничо-обогатувального комбінату він розмовляв з працівниками шахти. На комбінаті відбувся вярда з п'ятьох стабілізаторів економічного стану Кривопільського залізничного басейну. Відкриваючи вярду, Прем'єр-міністр підкреслює, що ситуація, в якій опинилися підприємства гірничо-металургійного комплексу, викликає занепокоєння уряду України. Адже більшість гірничорудних підприємств за підсумками роботи в першій половині поточного року збиткові.

Ще й мед будемо пити

Вітчуєте — нинішній серпень пазіє мелем. На мисках безкар'ям — блиск, стоїть з думним бурштину, тарілки з вошиною.

— Беріть мед! — припрошують продавці. — Квітковий, липовий, сошинковий, гречаний — усякий.

У селах узажжє щось — знову ж такі банки. Гальмуйте — торгуйтеся. На Полтавині трилтровий стоїк (чи не найголовніша мрія) можна купити за півтора мільйона, на Сумщині за мільйон шістьсот, у Києві — за мільйон сімсот тисяч карбованців.

Україна злавна ставилася мелем. У нас он і села — Мелітва, Мелове, Мелуха, Мелувата, признача — Мелко, Мелунія, Меловар. А на столі — медянники, медовуха...

Щодо питного меду — його популярність сягає в далекі часи Київської Русі чи й глибше. Численні зарубіжні гості, півні М. Костомаров, «одностайно визнавали наш мед і розслабляти його в далеких країнах». Та потім та слава загубилася. Оліхак є балажон виродити її.

На зйому Олександра КРЕМКА — багаче голову сильсінпідприємства «Авангард» (Сланецький район, Миколаївщина) Григорія ДЕМЧЕНКА та гаснника Володимира РАЙЧУКА. Голова прискодило дегустувати медовуху з нового «врожаю». А що? Це добра ознака, коли меду восталі і вже про мед-пиво подумуємо... До речі, старовинні рецепти приготування питного меду — на 8-й стор.

24 серпня: п'ять років незалежності

Розквіт освіти у районному масштабі

У Количівці, що на Чернігівщині, перший дзвінок закладат задово до нового навчального року. Запросив він напередодні свята незалежності не на уроки, а на відкриття двоповерхової школи. Політ нсбутення, бо народжувалася школа неспросто. Один з місцевих сільських керівників навіть заявляв, пояснюючи свою байдужість до новобудови: «Тут мої діти не вчитимуться».

(Закіячення на 2-й стор.).

Очікуються опади у вигляді «зелених»

До початку другого півріччя 1996 року в Україну надійшло 1,1 млрд. доларів приватних іноземних інвестицій. Таку цифру назвав на брнфінгу в Києві перший заступник міністра зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України Ігор Подолєв.

За його словами, до кінця року очікується збільшення цієї суми до 1,8—2 млрд. доларів.

І. Подолєв зазначив, що для захисту вітчизняного товаровиробника за останній кілька місяців уряд ухвалив близько 10 постанов, повідомляє Інтерфакс-Україна.

Паливо в обмін на продукцію

Учора міністр енергетики і електрифікації України Юрій Бочарков відвідав Москву для обговорення питань паралельної роботи енергосистем України та Росії. «Технічні можливості для нормальної спільної роботи двох енергосистем є, але потрібно підняти частоту в енергосистемі України», — вважає Ю. Бочарков. Міністр також повідомив агентству «Інтерфакс», що для забезпечення повною теплових електростанцій України в Росії працюють дві групи українських фахівців. Вони проводять переговори про укладення контрактів з російськими вугільно, нафтодобувачами і переробними підприємствами на прямі поставки палива в обмін на продукцію конкретних українських підприємств.

Війну візьмуть під контроль

Секретар Раді безпеки РФ Олександр Лебедь знову побував у Чеченській Республіці, де зустрівся з її лідером Зелимханом Яндарбієвим. Після закінчення переговорів сторони оголосили про створення спостережної комісії за виконанням умов припинення воєни і спостережної ради, до якої увійдуть секретарі Рад безпеки Дагестану, Інгушетії і Кабардино-Балкарії. За словами Олександра Лебеда, питання про статус Чечні остаточно визначать лише після розв'язання всіх військових проблем.

Даєш зимові канікули довші!

Як повідомили агентству «Інтерфакс-Україна» в прес-службі Кабінету міністрів, уряд розглянув питання про подовження нового навчального року. Ухвалено рішення про збільшення неповнолітніх класів у школах на 15%, у тирах ПТУ — до 30 чоловік, продовження зимових канікул до 4-х тижнів.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Борис ГРИНЬОВ, доктор технічних наук

НЕ ВИЖИВАТИ ПОВНОЦІННО ЖИТИ

дає можливість науці
нова форма діяльності

МИ НЕ ВИПАДКОВО вихисли з загальною саме ці слова харківського вченого. По-перше, він працює у науково-технологічній структурі нової форми, де щойно відзначили величезні успіхи; по-друге, розробка очених керівником цієї наукової структури наукової діяльності Державної премії. Та все по порядку.

Спершу про ювілей. Минув рік відтоді, як керіваний комплексом НАН України Володимиром Семинюковим комплексом «Інститут монокристалів» було трансформовано в одниний науково-технологічний колектив. До нього увійшли науково-дослідний інститут, який спеціалізується на фундаментальних дослідженнях, завод і кілька науково-дослідних відділів, де працюють над розробками не взагалі, а для конкретного замовника — на ринку.

Рік для фундаментальної науки — термін неслухняний, та в даному разі його підсумки варто тоді, щоб з ними познакомиться, зокрема, в інших наукових установах. І насамперед там, де все не скажеш на кризу та чекають — держава має допомогти. Власне, це такі установи, де без державної допомоги не обійтися. Та інші можуть — і повинні — самостійно виходити в суцасні обставини, «крутитися», а не чекати.

— Увійшовши до колективу, ми — кожен підрозділ — одержали фінансову самостійність. Маммо зарплату, була прохочіть черги бакалаврів, а всі працівники — лише за бюджетом. Саме наші співпальні кошти, хоча все те розподіляло, причому сам виконавець до того кошта майже не дотримувався... Тепер усе залежить від нас самих. А це, як відомо, динити досить потужний. Отже, варто створити оцінювальну наукову колектив, які займалися перекладами проблем, але такими, щоб вони були технологічними. Скажімо, наше відділення лужно-галогенних кристалів працює безпосередньо на замовника і разом з ним. Дбаючи про перспективу, ми, власне, і формують замовника... Дісно, аяк рр, треба було перекласти, зматати — заспирити відокремлюючи, ідеальною. Крім того, вивчити англійську, познакомиться з конкурентами тощо.

Результати роботи нової структури свідчать: шукати вичини варто. Всі підрозділи колективу не тільки одержали науковий потенціал, а і в приміщенні його. Залишили власні кошти на ведення науково-технологічної бази. Укладено контракти з провідними фірмами світу на поставку продукції та технологій колективу більш як на 10 мільйонів американських доларів. НТК «Інститут монокристалів» має в активі більш як десять розробок, які успішно можуть конкурувати на світовому ринку.

Розроблю, зокрема, новий технологічний процес виготовлення крупногабаритних синтетичних кристалів (п, що світається при опроміненні) для детекторів ядерного випромінювання. Вони застосовуються в багатьох галузях науки, в металургії, геології, в астрофізичній та фізичній високій енергії. Саме цей розробку групи вчених відділення лужно-галогенних кристалів виконує на замовлення Державної премії. На основі розробок тут створено досить високоефективних автоматизованих установок, на яких можна виробляють кількісний тип синтетичної рр для рр. До рр, можна одержувати такі монокристали кордних розмірів — діаметром понад 33 сантиметри і масою більш як півтонни.

Колектив не тільки повністю задовольняє попит українського ринку, а і забезпечує високими кристаліми ядерно-фізичні приладобудування в багатьох країнах західної Європи. І навіть беруть участь в реалізації ряд великих міжнародних проектів у галузі фізики високим енергій.

На ринку колектив також створення нових технологій виробництва пластифікаторів і профільованого сафіра. А це — незамінний конструкційний матеріал для розвитку мікроелектроніки, оптичного приладобудування. Сафір стійкий проти корозії та радіації. Він використовується для виробництва медичних приладів, зокрема скальпелів. Такій оптоелектронічній скальпелю замикає гострість леза, і він стає операційним.

Недавно харків'ян операли цікаве повідомлення з Японії. Тут відбулося засідання наукового співтовариства «Belle Collaboration», яке веде дослідження в галузі фізики високим енергій у рамках проекту «Belle». Співтовариство прийняло рішення залучити до своєї роботи науковий комплекс колективу «Інститут монокристалів» НАН України. Це ще один доказ світової науково громадської визнає величезних вчених на передові рубежі у названій галузі науки. Участь у проекті «Belle», окрім іншого, дає змогу українським учасникам проводити свої дослідження на суперсучасному устаткуванні, що створюється в Японії. А це, зрозуміло, забезпечить нові дослідження...

Харків.

Леонід БРОВЧЕНКО, «Голос України»

ДЕРЖАВА В ДЕРЖАВІ? А КУДИ ДІВАТИСЯ...

КОЛИ захочемо моти про відоме на всю Європу (без перекладання) господарство — агрофірму «Проксурську», ми кажемо, що це, мовля, держава в державі.

Чого тільки не виробляють у цьому господарстві. У «Проксурську» — кілька зазначених циклів з переробки сільськогосподарської продукції. Вирощене на полях зерно тут переробляють на борошно, а з нього хлібопекерні випаюють запашні цукатки. Хліб надходить на стіл як працівників фірми, так і жителів обласного центру. Міні-молочозавод видає на-гора не тільки молоко в пакетах, а і масло, сметану, сир. «Рудківське» молоко чи не найпопулярніше у Хмельницькому.

А якщо вам захотілося воли? Мінеральної або фруктової. Знову-таки те треба показати «кордоні» агрофірмі. Тут без зполками створили СП, і цей підрозділ випускає не тільки апеліську напійку, а і одиначіт вишні фруктових воли. Як у пластиків, так і у скляних пляшках різної місткості. У рік — 32 тисячі еквівалентів літрової пляшки.

От тільки місце господарство переробляє на державних підприємстві.

Окрім зазначених товарів, «Проксурську» виготовляють свої консерви, є тут рібний інкубатор, комбикормовий завод, меловий і винний цехи, теплиці, оранжереї, булімелій підрозділ тощо. Навіть свій завод з виробництва солікри. Ні, поки що нафтових запасів у межах кордону «Проксурська» не виявлено. Але частину політ заснають рапсом, а з нього на спеціальній установці, яку придбали у Швейцарії, виробляють солікри. У рік близько 700 тонн.

Одне слово, завітати до 18 магазинів цієї агрофірми, можна придбати все: від шпала, сіт-

Георгій ВОРОТНЮК, «Голос України»

Ми платимо більше за всіх

Цей «імпортовий» дозуг впровадили на Миколаївщині: молокозаводаць заборилися, монополісти посмугніли

З ідеями пір працівників миколаївських молокопереробних підприємств вилучили деяку ідеальність. Залишив конкурент, який геть вийшов з їхніх рук усі крами. Раніше як було? Платирівства — пани-монополісти — становили з усією цією домою домою свою ціну на молоко, що селянам хоч «гвалт» кричали. Та що відеш — і возили молоко переробники не зважаючи на ціну. В акціонерному товаристві «Миколаївський мискокомбінат» незабаром зрозуміли: за такої закупівельної політики не було і самим ости на млинку — не буде що переробити. Пошуків виходу з ситуації звели акціонери з відомою французькою компанією «Бенс-Бенс», девай яког, у цьому регіоні ми платимо більше за всіх — і платимо регулярно. Створили спільне підприємство «Бенс

ки-рабін» до делікатесів, шампанського тощо. І все це за власного виробництва, без отримане від кооперативу.

Говорячи про життя-бути населення країни «Агрофірма «Проксурська», вже як належне пристриміть газ у коханий, готелі, ресторани, сучасні спортивні тощо. Населення цього озису на Подолі напевно уже не злинує. Шо заробити, те й мають. Та ще й бачать, що непогано мають, бо в господарстві підрозділ машин-рефераторів, новий автозайсковий переказ-зетия товарів у Росію та Україну з Італії, Англії, Франції... Ізлять по світу, копейку заробляють, чужому навчаються, що, що краше, у себе виробляють.

Протишати не, скептик усміється: як ж це країна без своїх грошей. Так-от: був період, коли господарство навіть свої «гроші» друкувало. Звичайно, для внутрішніх розрахунків. Так що чим не держава в державі?

Але створили такий «оазис на околиці» Хмельницького, толова агрофірма народний депутат України Іван Рудик сумує.

— Взагалі-то це — аномалія. Це наша гіршо-професійна економіка завдяки нас так дрібно-створили. Виробити майже все, навіть шпала, а куди діватися? Не сидити ж склавши руки і чекати смерті. Викинати треба. Взяти, приміром, переробку молока. Є у Хмельницькому великий молочнозавод. Але він мислив не віднає господарств кошти за злізне молоко. А ми не можемо чекати місяцями. Ток і вказівки 40 тисяч доларів у власний молочнозавод. Шодня продало близько трьох тонн молока і м'ясо-жирів грощі, які тут же вивезли за кордон.

Але створили такий «оазис на околиці» держави. Неможливо усе правове механізму розрахунків між виробником і переробником. Ток і маємо те, що маємо.

Ми зробили державу в державі, але від нього не відійшли. Треба, щоб виробники виробляли, а переробники — переробляли. Вузька спеціалізація — це висока продуктивність. Але інші такі умови, що держава не в змозі цього забезпечити. Будемо співпрацювати, що умови ці — тимчасові.

Хмельницького область.

На фото: у одному з цехів агрофірми виготовляють сітку-рабінку, яка користується широким попитом у підприємстві, і у ісласлення.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Георгій ВОРОТНЮК, «Голос України»

Ми платимо більше за всіх

Цей «імпортовий» дозуг впровадили на Миколаївщині: молокозаводаць заборилися, монополісти посмугніли

З ідеями пір працівників миколаївських молокопереробних підприємств вилучили деяку ідеальність. Залишив конкурент, який геть вийшов з їхніх рук усі крами. Раніше як було? Платирівства — пани-монополісти — становили з усією цією домою домою свою ціну на молоко, що селянам хоч «гвалт» кричали. Та що відеш — і возили молоко переробники не зважаючи на ціну. В акціонерному товаристві «Миколаївський мискокомбінат» незабаром зрозуміли: за такої закупівельної політики не було і самим ости на млинку — не буде що переробити. Пошуків виходу з ситуації звели акціонери з відомою французькою компанією «Бенс-Бенс», девай яког, у цьому регіоні ми платимо більше за всіх — і платимо регулярно. Створили спільне підприємство «Бенс

ніття вершкового масла, іалдогувають великого харчового казіву для експорту, злиди нанівше виробити, а переробники — переробляти. Вузька спеціалізація — це висока продуктивність. Але інші такі умови, що держава не в змозі цього забезпечити. Будемо співпрацювати, що умови ці — тимчасові.

Миколаїв.

Юрій ВЕНГЕРЕШ (фото), Анатолій КОБЕЛЬНИК, «Голос України»

Таблетка під язык економіки

У цьому приміщенні ніколи не було душно. І вілкую, і вимую тут газне м'ясо. Длиння з наку-заводу каляда, навіщо бачити такі каляди пегу-году. Великі миски заповнені до вийти і виїзду. Справді ж бо, на Луганському хіміко-фармацевтичному заводі ліній випускають сім-світину. У всякому разі, більше, ніж торік, позаторі і так далі. При-рост обсягів виробництва щороку становить 30-40 від-сотків.

Директор підприємства Іван Байков пояснює це злукати тому, що змінили зберігати оборотні кошти у наявній касі. Тутелі вони постійно прино-муються, і є за що купити сировину. Коли в еконо-

міні України почалася криза, за багатьох підприємств попросити каляди, коли вони м'ясо і той, мов-ля, можна буде запровадити на повну потужність. Не минуло. Підприємства залишилися без обо-ротних коштів, майже не злати на відтворення виробництва. На хімфармазаводі ці організували у ринку, що нарощували, на ходу, і вистояли.

Ну, а щоб і самому СП не «програти», переробники поба-ли про улогодження технології переробки молока — звели в вироб-стві енергетичну лінію з дво-

Луганська область.

Тетяна ІВЖЕНКО, «Голос України»

Роздуми напередодні свята

Асоціація адвокатів США відзначила Президента України нагородою «За видатне особисте лідерство у розбудові правової державки». На церемонії вручення нагороди були присутні американські сенатори, високі посадові особи, а також дружина Президента США Хілларі Клінтон.

Напередодні свята — Дня незалежності — хочеться говорити про приємне. Визначено, нагорода однієї з найвпливовіших і найчисленніших громадських організацій Сполучених Штатів — подія не буденна.

На урочистій церемонії пролунало чимало теплих слів на адресу українського Президента, який спрямує зусилля на зміцнення демократії і становлення громадянського суспільства в Україні. Найбільш високо Асоціація адвокатів США оцінку особистий внесок Леоніда Кучми у розвиток конституційного процесу.

Можна, а американському боку й виділи-
ли, що який високо зробив у справу ук-
валених нашої Конституції. Але ті, що во-
но і 27 на 28 червня були у Верховній ра-
ді, стили свідками того, як Президент
сказав, що американська держава не
процес можна назвати «неконек-
тним етуксуалізація» цього процесу.
Леонід Кучма знав, що говорив. Адже
коліс не та, аж легендарна, парламент-
ська біч, то мала б і в версії рферен-
думу з проекту Конституції від 11 бе-
зель, що американська держава не
процес можна назвати «неконек-
тним етуксуалізація» цього процесу.
Утім, Президент – гла-
ва держави, і хочетися сподіватися, що
якої особи нагороду отримала Україна.
Завдяки як зустріч чимось аусиллям,
а наша держава так довела свою зде-
ялеть зберіти суверенну лоялість і ук-
валених нашої Конституції. Значу це
наше капітетно і 3 чату української
незалежності.

Віталій СОЛОНЕЦЬ, журналіст

Як перемагати, навіть будучи переможеним, або Тиждень у команді депутата канадського парламенту

ШІСТЬ років тому фундація українознавчих студій Торонто заснувала парламентський проєкт. Серед 28 її учасників була студентка Інституту журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка, а кийкі кореспондент «Голосу України», Оксана РУДЮК. Вона брала участь у передвиборчій кампанії депутата палати громад Шили Колпак. Саме цьому й присвячена її перша стаття як кореспондентки нашої газети.

Шилу Коппу у Канаді не дають хіба що той, хто ніколи не вмикає телевизор. Колишній міністр навколишнього середовища, який надобува собі велику популярність тим, що за виборів 1993 року абилоділа відміняти податок на товари та послуги. Ажле досі, колишучи будь-що в канадській політичній сфері, Коппа жаліють, і держава скарбниці сім відсотків від вартості покупок. Але, ставши депутатом, Шилу Копп забула про обіцянку. Через рік, відіслана розгніваними виборцями, відмовлена була піти у відставку. В її окрузі, індустріальному містечку Гіттон-Гейвон, оголошено домінування Коппи. Коппу висулює свою кандидатуру

Тільки-но прибувши до Гамільтонова, я одразу потрапив на передбачорче шоу (тут його ще називають ралі), де кандидат та його група підтримки закликають виборців пристрасними промовами. Кожен був у своїй стихії. Її слухали і... маленькі від кожного слова ті, хто ще зовсім недавно вимагав її відставки. Чому, одного разу опуклі, вони вдруге розсієлих мужа, я, відверто кажучи, не розуміла. А

Шила Коппс — як завжди, алегантична, впеєниє у собі... заворожувала виборців плавами щодо майбутнього Канади. Вона так щиро, сердо вболівала за інтереси китаїців та українців, чо-

рна про проблеми національних меншин округу.

Шила Коппс — член Ліберальної партії (тієї, що біля влади), тому її приймали підтримати вилучення колегі — міністр юстиції, прем'єр-міністр провінції Ньюфаундленд та кілька депутатів. За дещо популістським емоційністю їхніх промов програвся навіть політичний професіоналізм та продуманість кожного вислову й кроку. Закінчилися раді традиційно — обіймами та надіями.

Моїм завданням було роздавати агітаційні матеріали. Багато хто з виборців особисто знав Шилу Коппс, адже під час кампанії в офіс приходило багато людей поговорити, поскаржитися на життя, а то й просто подивитися, яка вона «жива».

Сама пані Коппс також не гребує «виходити в народ», буває, що й у національному одязі людей, з якими зустрічається. Причому, до індійської тремади вона вийшла у сарі, чим її дуже здивували.

у день виборів не було метушні. До офісу постійно надходила інформація про хід голосування. Якщо ждесь голосували неактивно, то група добровольців одразу мчала туди, щоб нагадати про вибори. Метушня розпочалася тільки тоді, коли всі мас-медіа Канади оголосили: «Шіла Копс перемогла!»

Вибори показали: це все-таки була більше боротьба особистостей, ніж політичних програм. Шила Копслєв перемогла, тому що не боялася визнати: «Так, я припустилася помилок, але хто з нас не помиляється?». Тому й личила повзду решту 12 кандидатів, зробивши більше, ніж необхідно, щоб знову бути попередю...

На знімку: міністр охорони навколишнього природного середовища та атомної безпеки України Юрій Костенко та міністр охорони навколишнього середовища Канади Шіла Коттс.

ловиків і жінок, літніх і молодих, даючи зрозуміти: пам'ятає про всіх і кожного. Майстерно переходила від бездомних до зниження податку, від проблем української школи до того, що зробила на своїй поса-

ді.
Італійка за походженням, Шила Коппе не обмежувалася інтересами тільки своєї громади. На відміну від її опонента з Партії реформ Енді Свека, який надто часто наголошував на своєму польському походженні, але мало гово-

«Якщо хочеш бути попереду, роби більше, ніж необхідно» — такий девіз кампанії Шили Коппс. Політик із п'ятинадцятирічним стажем, вона зуміла об'єднати багатьох ентузіастів у єдину команду, що працювала на її перемогу. Мене, наприклад, одразу

відправили агітувати в «гарячі точки». Тобто в ті райони міста, де треба боротися за кожен голос. (Такі вулиці позначають на спеціальних картах, а «відступників» виявляють опитуванням по телефону.)

Надія БЕДРИЧУК,
«Голос України»

Що написано пером...

НАПИСАННЯ теїстіа від руки — справжнє національка прикраса китайця. Вулиці міст прикрашають вивіски з великими ієрогліфами. Торговці вірять у те, що красиві написи принесуть їм удачу та гроші, і тому залучають до оформлення вивісок кайкращиків паліграфів.

Тут важливо не те, що пишеш, а як пишеш. Виведені ієрогліфи, як правило, передають певний філософський вислів, класичний вірш або поетичну назву. Але цінність розумних слів відступає тут перед красою головних ліній.

Молодята вважають за щастя отримати в подарунок на весіллі лаковану дошку з побажаннями, яку можна потім повісити на стіну у новому домі як картину. А напередодні нового року кожна сім'я приклеює на дверях червоний папір з парними строфами, виведеними тушшю. Написи розповідають про те, кого хотілося б

Каліграфічний здібності завжди цінувалися високо. Скажімо, у давньому Росії гарний почерк був засобом для досягнення кар'єри чиновника. Та й інші умільці каліграфічного письма упроваджували успіш у суспільстві. Довжлив, саме тому батьки прагнуть ідентифікувати своїх дітей ще з дитинства у спеціалізовані школи. А дорослі кияни! можуть навіть отримати докторський ступінь у каліграфії.

Відділ культури посольства КНР провів у Києві серед українських студентів, які вивчають китайську мову, конкурс з каліграфічного мистецтва. Здається, цей суто національний вид мистецтва КНР завойовує своїх прихильників і в Україні.

3. бананової країни — в космічну республіку

ВІНДОНЕЗІЇ — країні 13 тисяч островів — шапують міфічного птаха Гаруди Паткасила. (Прошу не плутати з європейським Феніксом). Птавіт більше — тут його обожнюють. Зображення птаха на національному гербі — символ творчої енергії. Кожне прило Гаруди — має 17 пір'я, хвіст — 8, руді птаха поприріт 45 пір'я-камі-пучосками. Ці числа символізують дату проголошення незалежності Республіки Індонезія — 17 серпня 1945 року (17.08.45).

Перший Президент країни, один із засновників незалежності Індонезії — Сукарно — проголосив політичними та ідеологічним засадами республіки п'ять принципів «Панчасіла»:

- віра в єдиного бога означає рівність усіх існуючих у країні релігій та свободу вірк;
- націоналізм, тобто створення єдиної незалежної національної

держави та єдиної нації;
— демократія згідно з традиціями індонезійського суспільства, тобто прийняття рішень без голосування після спільного обговорення

[illegible]

Гонконгу, Німеччині, США, Голландії, Південній Кореї), і ще десяти за 40 млрд. доларів — правдою на індонезійську економіку. Один промовистий факт: за прогнозами спеціалістів, щорічний економічний ріст республіки — 3,4 % до 2000 року!

Мою розповідь про квітучі, зелені вулиці Джакарти, де химерні різнокольорові хмарочоси немов аквастію у повітрі, слухала десятирічна донька. Вона не витримала і вигукнула:

—Ну ти її бачила?

— Гаруду?! Усі ж птах перелітні — відлітають, повертаються... Чому вона не прилітає до нас?..

Василь БАБУХ, «Голос України»

Писав правду і тільки правду

Як буковинський селянин, захищаючи ошуканців земляків, кинув виклик найбільшому тиранові століття

1949 року в реті радянські інстанції, а також особисто Йосифу Сталіну з Буковини стали надходити анонімічні листи різного змісту. Невідомий автор карав владу і її першоводу за те, що вони заслали невинних людей на каторгу в Сибір, насильно забирали у них землю, обирали для них.

Ось один із таких листів. Ясно рін, до вождя він не дійшов, оскільки відповідні органи перехопили його. З Москви листи переслали до Києва, бити — мовляв, Чернівець. Анонімка не на жарт напала на тогочасних можновладців, оскільки писався вона рукою людини, добре обізнаної з політичною ситуацією на селі.

Щитую листа, нікого не правляти:

«Дорогий товаришу Сталіні! Ми, громадяни всієї України, Чернівецької області, поділяючі і визнаючи із сумовисного яра, просимо не накладаючи своє право знання, бо ми не годні його носити. Ми жиним пошану бити, щоб не втрачати, що чомусь остаточно втрачено, а до того ще і пошану (зайти) велику, кажуть, дають.

Чоловік не годен се виконати. Пам'ятайте, мов, Сталіні, ми війна неминуча. Пам'ятайте, мов, Сталіні, як ви нам, так буде і Вам! Пам'ятайте, по всьому у кінці, так і Вам буде, і всім, що народ утискали! Тому ми просимо вас, тов.

Сталіні, зніміть із нас тиск оцей:

перше: позичка, щоб нас не збавляли;

друге: хлібоздача поверх норми;

третє: колосисти, бо народ голодує;

четверте: випустити арештованих!

Як же не напружити, то пам'ятайте, що буде катюзи по васку!

Як постесите, так будете і снами.

Чернівецька область,

1 апреля 1949 року»

Іншого листа безіменний автор надіслав до газети «Радницька Буковина», яка була тоді органом Чернівецького обкому партії. Його так варту проінформувати.

«Товариші з «Радницької Буковини», ви пишете, щоб вас опитували, як їде уборочка і т. д. Якщо не будете розповідати, чому ми їх, я напишу правду, що тільки буди знати.

У сіл Селі є колоски Імени Шевченка, а в селі Микола колоски «Радницька Буковина». Обидва ці колоски, як один. Дурні агітатори, дурні агрономи, дурні механіки і всі. Тому, що не хочте мати молоді жито і не несе кося, як тепер. Вийде жито на перекладі, і ви зможете переїхати село Микола. Овесь лист час-

тково озвучає, а вони засинають косярки і косяки (це маюмо в зернях), навіть в медю, А Конституція пише, що людина має право на відпочинок. А де ж той відпочинок, коли молоді діти і жінки. А маюмо! Багато, зерна залишається в соломі і палові, а скільки крику-шуму, навіть пообідали ніколи.

А хлібоздача! Хлібоздача була, коли ще хліб був у палі зелений, то ходили по хатах, шукали старий хліб, забирали останній і відвозили в Микола на спарт, хоч завод в той час був на ремонті. Це робили, щоб тільки забрати від людей, а тому зараз не одна людина кусяє картоплю без мамалиги, без хліба, тому що на державні діти вже забрали. Так же ніколи не було.

Ви пишете в газеті, що ви нас знімалими від капіталістичного гніту, але ви дали нам небудякий гніт.

Чи нас товариші Сталіні про все це, як обходиться з нами радянська влада, а це буть мих, хто не хоче в недові до працювати.

Ви пишете в газеті, що ми воявали за радянську владу, за колоски. Нам обіцяли, що ми будемо жити вільно, тільки б воявали проти німців. Тут воно, про яку до цього часу ніхто не чує.

Закінчую писати і прошу прийняти це в газету «Радницька Буковина», а тоді я ви напишу всю правду, що буду бачити, і ви зможете переїхати.

До побачення!

Всі ці листи швидко потрапили до відповідних органів, і ті розгорнули пошуки автора (а не вивчаючи ісподоста). Оскільки сліду призначили 5-го відділу Чернівецького обласного відділу Міністерства держбезпеки капітан Черних. Чербері співставили листи і дійшли висновку: усі вони писані однією людиною. Це полегшувало пошук.

Грамотних людей тоді можна було перелічити на пальцях. Тому, коли капітан Черних з'явився в селі Микола, він показав працівникам пошти анонімного листа, ті відразу ж назвали того, хто його писав.

Це був Микола Гешка. Сто років йому було в той час, а він був ще та м'як.

Графологів швидко встановили ідентичність почерку, який писався листи. І згідно зі статтею 40 «Ціхотримального кодексу УРСР за «наклет на радянський лад» його було заарештовано.

7 липня 1949 року Чернівецький обласний суд під головуванням Гузи визнав Миколу Гешку винним і засудив «ворога народу» до 10 років позбавлення волі у виправно-трудових колоніях.

Зачуваний він не розкозався у своєму. Навпаки, підтвердив на суді, що написав у листах правду і тільки правду.

Адамка підсудного Білоуса просила суд вважати цнре зізнання свого підза-

хисного, в також взяти до уваги те, що він хворий на сучоті, і пом'якшити покарання. Тз його підправили на каторгу. Через рік він помер у тупівському неклі.

Гешка не був членом оуївського підпілля, не належав до жодної з політичних партій. Він вкляв за перо лише тому, що бачив, як вдоволення приносила його криван радянська влада. Десятки односеміальні вивели в Сибір тільки за те, що були захисники, умів працювати на аласній землі.

Листи — промовисті документи жорстокості доби, вирок тоталітарній системі. Варто вилучити їх з енкавездистських архівів і виставити в музеї експозиції. Нехай людям відкріється правда про страшні часи, за якими дехто й досі склипує...

Чернівці.

3 пошти

ВИРОБНИЦТВО СТОП, АСТРУКТУРІ ХЛІБ ДІАТЬ

У нас неправильно використовують клари. І далі жинемо за правилом: один із собою — смерцю з пожежою. Визміг радгосп «Жовтєвський» (Мушкетирів) Дунаєвського району). Над ішим радгоспом скільки різних казубоду. Міністерство сільськогосподарської продукції, виробничі об'єднання «Укрїн'асотрому», Хмельницька обласна держкооперативна асоціація з виробництва свинини, «Хмельницьквини»... І, звичайно, Дунаєвська держадміністрація.

Не знаю, скільки в цих казубодах керівників та службовців, спеціалістів, економістів, бухгалтерів. А те, що ніхто з них нічого господарству жодної допомоги не подає, відомо кожному. Розумію, що в цих казубодах, напевне, є чудові казубоди, але ж це дуже високо підняти інаше господарство, але для цього їх треба правильно використовувати.

Таких казубодів виставив й по зерну, пуху, маслу, олії, комбікормам тощо. Усе це зайві витрати держави на їх утримання.

А хіба не такі самі структури у промисловості, в сільському господарстві, в виробничих товари майже припинялися, а структури зберігаються? Усе це тяжко вертати на ноги молоді держави.

Олександр ПАВЛОВ.

Дунаївці, Хмельницької області.

Богдан БЕРЕКЕТА, «Голос України»

З «ірки» долю виводіше

Цікавий праданий звичай довгі роки зберігався у волинському селі Нуйно

У ЛІТЕРАТУРНОМУ дослідженні Івана Левицького «Амазонки на Полесі», опублікованому в Києві в 1983 році, про Нуйно на Камінь-Каширській холмі в дівчата збиралася до хати, де не мало малю дітей, на нічлі. Дівчата приносили постіль. Лягали парами... «Ірка» — так назвали той звичай.

Нуйно — велике польське село. Не був разув тут і про «ірку» чую. Але писати на таку тему тоді було не прийнято. Польський краї і донні зберіг своє ісповісисто обличчя, привабливу чарівність. Воно проявляється в піснях і легендах, переказах і традиціях, у ставленні до жінки, зокрема до нареченої. Поняття всього сущого на землі. І одвічно таємного — кохання. Як про це не писати?

Отож зайшов до сілради. Сказав про мету приїзду. Присутні жінки соромом не відвернулися. Але розповіли, що про «ірку» знають від своїх матерів і бабусь, що у прадановому звичаї не бачать нічого аморального.

Це було, власне, зважанням дівчини і хлопця, — сказала одна з жінок. — Дівчина, як не брала чужий у «ірку», вважала його вийти заміж. Від своєї матері я знаю, що мої бабусь понамамалися з алдусом саме так. У парі ці люди прожили 48 років, народили чотири дітей... Цей звичай у нашому селі існував довод, заборонили його у п'ятидесяти роках. Мій дідко робила облати на ті хати, де збиралася робота під дівчата. Молодих людей били. А дівчат, спитих, пилили мотомом. І не дає Боже, щоб шоб із хлопців прийшов до дівчини іпадітуні! То був великий гріх. А я дуже люблю співати. То пісню і Назом причарував...

іє застав — йому 55 років — але про звичай знає.

По сусідству з нами жила тітка Марта, а в її буді троє дітчат. На нічлі їм приходили хлопці, — розповідала мій сільський гід. — Я їрдіко приносила дрова — вони були їм замість подушок. А коли й сіно чи солому приносили. Бувало, за одну ніч до двох приходило кілька хлопців. Ніккі вони не розуміли, хлопці, який лежав біля дівчини, дозволялося тільки розмовляти, а хто пробував давати волю рукам, того негайно вигнали. Дівчина могла зсидіти на все село.

Мій зайин до хати Лукаша Андрійовича Куска. Йому 82 роки. Тут народився, звідси пішов на війну, з якої приніс у тілі кілька осколків. Чи брав вояку? І зараз мене вояку — підла Нама в село. Коли я ходив до неї, то ми спали разом у її хаті. Але не подумайте чогось такого! До весілля у нас нічого не було. І батько Нап Федір Микитович знав, що ходжу до його дочки, сиділо з нею в сніх. Що тут поганого? Потім ми виростили п'ятеро дітей. Мамо вже досить оукиє, в правуки. Галю, то був гарний зайин. Витки про дітей все знали. Я добре знав нині покійного Харитон. Навчався і його дружини Гаїну. Вони два роки ходили на «ірку». Але до весілля він не займав дівчини, любон її, беріг, шанував... Ми збиралася не тільки спати. Жартували, співали, пилили мотомом. І не дає Боже, щоб шоб із хлопців прийшов до дівчини іпадітуні! То був великий гріх. А я дуже люблю співати. То пісню і Назом причарував...

Захоплю слухаю вісімдесятирічного чоловіка, в очі якого спалахують шалені вогники молодості.

Ще одна цікава зустріч відбулася в мене у Нуйно. Вийня я машинию на трасу. Та мимовільно зернув машину у вузький провулочок — під хатою на лаві сиділа стрепська жінка. Біль неї я зумів. Обережно завів розмову про те ж саме. Бабуся, здавалося, й не чула мене. Та раптом встала жваві очі й заговорила:

— Кажете, з газети? Раніше я мала чим дрова у трубі розпалити. А тепер немає грошей на газети — пенсії не мають... А вам про «ірку»? Хотите поспіяти з нашими молодими діть? То я вам скажу. Дивлячись у неважкі телевизор — там так ініні показують, що я в свої 86 років не бачу ніякого сорому у ма куан очі політи... І дві дні в дві дні ходила на «ірку». Було в мене три хлопці на прикметі. Олин побавляв. Як ми з ним три роки переспали, він замірював мене пошувати. То я дала того відкохону, но більше й не зустрілася. До війни пішла з тим хлопцем, який не спішив узяти мене. Більше року ми придирилися одне до одного. Частково йому небесно, хороший був у мене чоловік. За п'ятдесят літ жодного разу не скридилася... Стара я, скоро Бог покличе. Все іочами хрест співаю. Проклинух, глян у вікно — хреста бачу... А з «ірки» скільки хай ніхто не сміє, повірте старі! — то був старий звичай. З хлопцями ми спали, але байстрюків не було. Старі люди не знали грамоти, але свято шанували чесноти. Звичай праданий наших... Чи знаємо й? А те ж — своєрідні віконіччя у нашу прадісторію. Здаждую у них — було багатіші, здоровіші, чистіші...

Волинська область.

Наші періодики

Петро ОСАДЧУК

БАРВИ ВОЛІ МОЄЇ

ПОВЕРНЕННЯ

Академіку Ігорю Юковському, найстаршому за віком народному депутату, після прийняття присяги на вірність Україні

Ми прийшли у цей світ
вже для того,
щоб чекати,
коли вас покличуть.

Ми прийшли,
коли смерлю,
Коли умер
під конитами пил.

І далеко за обрієм
роztали
найкращі обличчя,

А поряд — нікого.
Трудодні.
Трудні дні.

Ми прийшли в порожнечу,
коли відійшли ескадрони,
Відтримали бої.
А гриміли тюрми й ключі.

Заборолами слів
ми прикрили
страшні заборони.

І вважались мовчати.
Навіть у снах.
Учові.

Ми вважались брехати.
Гулівері пішли у гвоми.

Залигли,
як вузкі,
ва хисткий
історичний межі.

Потім двері відкрили.
І зашли у чужі партіони.

Сіли там,
де вад нами
сісти прагнули люди чужі.

Ми пройшли крізь утлію.
Ми зборили країну лізюзі.

Ми від себе відмовились.
І себе рятували тоді,
Коли Слово Шевченкове,
ніби сонце на відокруті.

В штовхав чорт дивилося в помисли моєді.
Ми твердімо аламами.

І вернулись наредіти
у свій
Український Світ.

Ми вернулись — чуте? —
ми вернулись додому
І стали молодшими
білш

як на триста літ.

13 липня 1996 р. Київ. Равок історії.

ХОРАЛІ

Барни неба і сонця злили небозюди
І сдиають народ на шляху до свободи. —
Щоб аж злили свою споконвічну дорозу
І служили веселим Вітчизні і Богу.
Щоб дуби розпримали і зросли, як Гора, —
Щоб ніколи-ніколи України не змерла.
Барни неба і сонця, мов космічні опори,
Слованоють світанки у краю непокори.
Відкривають безмежність над нами й за нами,
Ніби прапор вселенській над всіма прапорами.
Барни неба і сонця злили небозюди
І сдиають народ на шляху до свободи.
Барни волі моєї. Нема й змін
В історичній долі в небесах України.

12–13 липня 1996 р.

Наступають хвилини осяяння,
Коли радий чий надто журюся.
І звертаюсь тоді до Сесенія,
Щоб аж русич вернувся в Русь.
"Ой ти, Русь, моя родина кроктя,
Лиш і тебе я люблю берегу..."
А любов, ніби постріл, коротка,
Виділає луноу в таїгу,
Виділає в югу і безмежність,
Де дзюрчать ручай нічні,
Де вирає мов неаляксіст,
У чужі заірипути іраї.
Де змиряють свобода і слово,
Корні роду іже в некорді,
Де чорніе тустір чорноброві
І в червоіе малюється Схід.
Де в червоіе, і смертельно криваве
День гарує в галерній галіві.
Де зі славні ілуті до неславі
І любють на дібі в добі.
"Ой ти, Русь, моя..." Всепереміво
Перезави крадуть дазину
І колупуть тебе, Україно,
Щоб з колони зробити трупу.
"Київ — мати..." Не батько! Де зати
Трохи встипу, зберігши глуму?
Будем батьком Москву називати —
Попустедем до глуму ввадзати.
А відчуваме свої первокорені —
Рід піджаже, хто Русь, а хто рясє.
Богом створені й чортом скорені,
Ми вгадамо, відкиш залісє.
Португій і братів моїх, Боже,
Від непам'яті, як від чуми.
Вольна волі усім допоможе
Не шукати нової троти.
"Ой ти, Русь, моя..." Як з епідемії,
Поверталося в Київську Русь.
Всіх люблю. Але в Нечорвоємі
Сад вишневий садить не берусь.

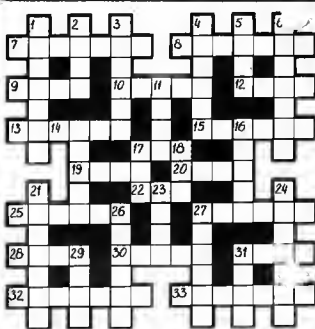
Київ.

Календар

На незабудь

До кінця серпня маємо чимало свят і пам'яток дат. Осьові з них:

- 18 — 160 років від дня народження О. Косинського — українського письменника і громадського діяча.
- 125 років від дня смерті А. Савицького (1834–1877), українського письменника.
- 19 — Преображення Господне.
- 24 — День незалежності України.
- 25 — День шахтаря.
- 27 — 140 років від дня народження видатного українського письменника, членця і громадського діяча І. Франка.
- 28 — Успення Пресвятої Богородиці.
- 75 років тому більшовники розстріляли членця Українського Повстанського комітету І. Андрушка та поета Г. Чупринку.
- 31 — День авіації.

Кросворд

По горизонталі: 7. Український художник, якому Тарас Шевченко присвятив поему «Казак». 8. Український поет, один з основоположників Празької школи. 9. Старший син Адама. 10. Один з найвидатніших руських князів, творець Тмутаракань-Волзького князівства. 12. Великий збір родиків опелячів. 13. Український письменник, громадський і політичний діяч, соретник Івана Франка. 15. Збірка поезій Миколи Зерова. 17. Давньохристиянський боксирований веселого ослеплення, творець Всесвіту. 19. Заборона, яку накладало одні державний орган на рішення іншого. 20. Ізодеріпейська країна в Азії. 22. Преведник, який утворюється під час несвітлого потону. 25. Давньохристиянський, переможний жирою, шийна прикраса. 27. Відлучення в роті від споживання чогось кислодо. 28. Збори члнців сільської громади. 30. Хоазарське місто, з оване Сынтославо. 31. Давньохристиянський, яке прикрашало одні дослоники, на Північному зколі російських земель. 32. Давньохристиянський, творець українського національного стилю в живописі. 33. Перша українська національна читавка для четвертого класу.

По вертикалі: 1. Весістиво відома майстрина художньої вишивки з Коломиї. 2. Швейцарський футбольний клуб. 3. Картина Миколи Бутинця. 4. Повесть Тараса Шевченка. 5. Олімпійська чепюка ХХІХ століття. 6. Твір портретного живопису в Україні XVII–XVIII ст. 11. Картина українського художника з Австрії Мстислава Чорвї. 14. Місто, в якому 14 липня 1894 року відбувся перший в Україні документально підтверджений футбольний матч. 16. Український письменник, автор квітки-меморіалу «38-й голод». 17. Велика європейська ріка. 18. Давньохристиянське містичне чудовисько з довгими нілями, яке вбивало своїх пестяком. 21. Тасмачий метал з Атлантиди, перстень з асмот, як твердить легенда, зміновав колір перед смертю володаря. 23. Міквартова аеропорт поблизу Парижа. 24. Карпатська ялина. 26. Найпротіший ароматичний аїлі, що використовуються для одержавня барвників. 27. Видатний український поет і уевай. 29. Жаур української народної творчості. 31. Бог неба, один з верховних богів Аретті-Орїя.

Сорія МЕДНИЧУК,
«Голос України»

До останнього набою

Генерал-хорунжий, Української повстанської армії Адам Ступницький (Готчаренку) відкрито вбиватиме у селі Демичів Золотоверхого району.

Він — один з визначних організаторів і командирів УПА. Асоцій Ступницький організував на Волині перші сарварські курси з УПА, був дещом крайнього військового штабу УПА, командиром самооборони.

Улітку 1944 року у Демичів, оточений ідаромом внутрішній військ НКВС, бився до останнього набою і загинув старший генерал.

Навті боря за незалежність України прихили вклонитися людям з Ринного, сусідніх областей. Було відкрито паннажу, відбувся жити.

Рівненська область

ЩЕ Й МЕД БУДЕМ ПИТЬ

І в літописі, і в піснях, і в прислів'ях —
— де тільки про цей напій на знадуться
Як от у знаменитій піснї:
Пили горілку, пили наливку,
Ще й мед будем пийти.
Медварники з мичи дарили, бувачи
в Київській Русі, хоростолом вива
навали наш мед; розсалили його в далеку країнах (М. Костомаров). А славне
напій мексиканським тим, що дода
ваз людям бадрості, поповнював сили,
вилковував від простудних і шлункові хвороб.

Це було загальною рисою. Та сьогодні
мало хто знає, як готували той напій —
наші пращури тримали його в секреті (щоб
ні мати конкурентів) — за сьогоднішніми
мірами). Відомі українські етнограф Василь
Скряпінський і архів
рукописів у Санкт-Петербурзі зникло
листе українського священника, в якому
з записи старовинного рецепту приготування
питного меду. Ось одні із них, наведений у
книжці Б. Скряпінського «Дідуха (Київ, 1995).

До однієї частини меду додавали б

Смачного!

честок води і підігрівали на легкому
вогні. Коті закипало, викадали торбику
з двома приготуваннями мило і заварю
вали на вогні, доки не закипало. Торбику
з торбиною приносили. Через 15–20
хвилин маси трохи остуджували, дода
вали дріжджів і виносили в лок. Через
3–4 тини мед готовий до вживання.

Це столовий напій. Мичиний готува
ли інакше. Пуд латки розводили 250
грамів м'якої води і варили, доки лі
заливає головна маса. Остуджували,
знали в бочки з винамижними южками
жирним тістом стінками, додавали дрі
жджів, а як перебродило — корці, пер
це, медю.

Винку розливали у пляшки.
Значино, що етувалися не межу
тилки тоді, коли ємліше стели його
фальшувати. Отже справжній питний
мед далений від алкоголю в теперіш
ньому розумінні. Це був благородний
національний напій.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна

Рада України.

252019.

м. Київ-19,

вул. М. Грушевського, 5.

Газета виходить

з 1 січня 1991 року.

Перший заст. головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколлеги: С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), В. ЖЕКЕРА, В. КРАСНОПІЛСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДЬЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції:

252047, Київ-47,

вул. Нестерова, 4.

Телефони: для довідок — 441-88-23;

телефакс — 224-72-14; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.

Реклама на поштовому.

Доставляють з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання —
КВ № 1 від 26.05.1994 р.

За зміст та достовірність інформації у рекламних
публікаціях відповідальність несе рекламодатель.
О Редакція не закликає поділяти погляди авторів публікацій.
За достовірність викладеного фактичного матеріалу несе
автор.

Газета виходить з 3-го

на тиждень

(крім неділі

і понеділка)

українською

і російською мовами.

Чисел 49951.

Тираж 239912.

Комітет друку

видавництва «Преса

України».

252047, Київ-47,

проспект Перемоги, 50

123456789

Зам. 0311153.